

Algol

PERSEUS

• Capella

KUSKEN

GIRAFFEN

NR 41

CASSIOPEIA

POLARIS

CEPHEUS

LILLA
BJÖRNEN

STORA
BJÖRNEN

DRAKEN

● Vega

STOCKHOLMS
AMATÖRASTRONOMISKA
KLUBB

Träff under stjärnorna

Av Tomas Jürisoo

På eftermiddagen och kvällen den 13 augusti var det dags för den andra årliga stjärnträffen i SAAF:s (Svensk Amatörastronomisk Förening) regi. Liksom vid premiären i fjol var det Mariestads Astronomiska Klubb med Rune Fogelqvist i spetsen som stod för de praktiska arrangemangen.

Idén med stjärnträffarna är att vi amatörer ska kunna träffas under informella former och samtidigt ägna oss åt praktisk astronomi. D v s inte bara utbyta erfarenheter, utan också kunna prova varandras teleskop och tillbehör och observera tillsammans. I andra länder har astronomiläger och "star-parties" förekommit länge, men här i landet är det faktiskt något nytt. Hur som helst har stjärnträffarna i Mariestad redan visat sig vara en tradition värd att bevara. En orsak härtill är de goda yttre förutsättningarna: Ett stort amatörobservatorium med mörk himmel, gott om plats att ställa upp egna instrument och utställningsföremål samt en närbelägen gästgård där man kan äta, ha sammanträden och (i begränsad omfattning) övernatta.

Årets stjärnträff samlade ett drygt 70-tal amatörer, varav undertecknad kunde räkna in fem SAK-medlemmar. Programmet började med en visning av Bifrostobservatoriet med sitt än så länge enda fungerande instrument, en väl beprövad 38 cm reflektor. Ater bekräftades den gamla "sanningen" att ett självbyggt observatorium i princip aldrig blir färdigt. Först tar konstruktionsarbetet tre gånger längre tid än planerat och när det sedan äntligen är klart är konstruktionen antingen redan föråldrad eller också har nya, vilda planer under tiden tillkommit. (Författaren har f ö funnit, att detta sakernas tillstånd även äger tillämpning på klubbens eget renoveringsobjekt i Saltsjöbaden.)

Efter att sålunda ha åhört utgjutelser över Bifrostobservatoriets planerade expansion - avseende bl a instrument om 32, 36 och 45 cm samt en föreläsningssal på 80 m² - var det dags att studera de olika mindre, men i sinnevärlden faktiskt existerande teleskop som deltagarna hade släpat med sig. Här fanns allehanda katadioptriska system mellan 90 och 280 mm, men också vanliga Newtonteleskop och t o m en helt hemgjord refraktor, tillverkad av Sven O Rehnlund.

Denne hävdade för övrigt i ett föredrag senare på kvällen, att det närmast inte finns något lika enkelt som att själv slipa sitt refraktorobjektiv. Man behöver bara trycka på startknappen till sin dator så räknar den ut behövliga konstruktionsmått och själva slipningen går även den i stort sett av sig självt, eftersom linsglas är så mjuka. Ytterligare kommentarer torde vara onödiga.

Kvällens övriga anföranden handlade om konstruktion av drivverk (stegmotorer), fotelektrisk fotometri för amatörer och tre olika slags rödförskjutning. Efter en god supé var det så dags att sätta igång observerandet mot en osannolikt klar och mörk himmel.

I Bifrostobservatoriet uppträdde då genast den s k förevisningseffekten, vilken denna gång yttrade sig i att teleskopets huvudspegel inte satt or-

Astronomisk Almanacka

Av Paul Schlyter

SEPTEMBER 1983

Dat Tid

14	20	Venus 9° S om Mars.
15	17	Merkurius i undre konjunktion.
23	16	Höstdagjämning.
24	23	Jupiter 0.4° N om Uranus.
28	22	Mars 0.9° N om Regulus.

OKTOBER 1983

1	8	Venus lyser klarast.
1	11	Merkurius längst västlig från solen, 18° .
3	8	Venus 9° S om månen.
3	17	Mars 4° S om månen.
5	4	Merkuris 4° S om månen.
7	8	Venus 4° S om Regulus.
8	0	Saturnus 1.4° S om månen.
10	12	Jupiter 0.4° S om månen, ockultation.
13	2	Jupiter 5° N om Antares.
23	12	Pluto i konjunktion.
24	6	Juno i opposition.
28	14	Venus 1.4° N om Mars.
30	18	Merkurius i övre konjunktion.
31	7	Saturnus i konjunktion.

NOVEMBER 1983

1	5	Mars 4° S om månen.
1	7	Venus 5° S om månen.
4	21	Venus längst västlig från solen, 47° .
7	8	Jupiter 0.2° N om månen, ockultation.
20	5	Merkurius 1.8° S om Uranus.
20	8	Merkurius 3° N om Antares.
26	7	Merkurius 3° S om Jupiter.
29	16	Venus 4° N om Spica.
29	16	Mars 4° S om månen.
30	22	Venus 2° S om månen.

DECEMBER 1983

2	4	Uranus i konjunktion.
2	5	Saturnus 0.9° S om månen, ockultation synlig bl a i Finland men ej i Sverige.

3	8	Merkurius 4° S om Neptunus.
6	4	Merkurius 0.9° S om månen, ockultation.
13	11	Vesta i opposition.
13	22	Merkurius längst östlig från solen, 21° .
14	14	Jupiter i konjunktion.
17	12	Venus 0.2° N om Saturnus.
4	13	Ringformig solförmörkelse, ej synlig i norra Europa.
6	4	Merkurius 0.9° S om månen, ockultation.
13	11	Vesta i opposition
13	22	Merkurius längst östlig från solen, 21° .
14	14	Jupiter i konjunktion.
17	12	Venus 0.2° N om Saturnus.
20	3	Halvskuggförmörkelse av månen, synlig i Europa.
21	11	Neptunus i konjunktion.
22	12	Vintersolstånd.
24		God Jul!
27	9	Mars 4° N om Spica.
28	1	Mars 3° S om månen.
29	17	Saturnus 0.6° N om månen, ockultation.
30	20	Venus 0.7° N om månen, ockultation.
31	9	Merkurius i undre konjunktion.

Hu har himlen åter blivit mörk om natten och en ny observationssäsong har börjat. Tabellen visar några av de mest intressanta saker som händer på himlen nu i höst.

Den 20 december inträffar en halvskuggförmörkelse av månen. Detta innebär att förmörkelsen är mycket svag, så svag att den är svår att märka överhuvudtaget. Förmörkelsen är tydligast omkring 2.49 den 20 december, man kan då kanske märka en svag skuggning av månens södra rand.

En annan förmörkelse av lite ovanligare slag håller på precis hela hösten. Det är förmörkelsevariabeln Epsilon Aurigae som just nu förmörkas. Den har en period på omkring 27 år, och när förmörkelsen inträffar håller den på i nästan två år. Den nuvarande förmörkelsen började omkring den 11 juni 1982, och blev total omkring den 19 januari 1983. Den kommer att förbli total till omkring den 15 december 1983, och förmörkelsen avtar sedan sakta, för att helt sluta den 24 juni 1984.

Den visuella magnituden varierar mellan 3,0 och 3,8, vilket innebär att ljusvariationerna är ganska lätta att observera. När Epsilon Aurigae inte är förmörkad, är den lite ljusare än Eta Aurigae (magn 3,2), men när den är förmörkad är den ungefär lika ljus som Zeta Aurigae (magn 3,8). Så håll ett öga på Epsilon Aurigae nu i höst och nästa vår, det dröjer 27 år innan nästa förmörkelse äger rum!

● Capella

AURIGA

● Epsilon

Eta ● ● Zeta

